

Elintarvikeketjun kauppatavat eri sopimussuhteissa 2016

ETL – PTY - MTK

Pasi Saarnivaara

Nina Urala

31.1.2017

1

Tutkimuksen toteutus

Johdanto – tutkimuksen tarkoitus ja taustaa

Tutkimus toteutettiin Kantar TNS:n toimesta loka-marraskuussa 2016.

Tutkimuksen tilaajina on Elintarviketeollisuusliitto, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto sekä Päivittäistavarakauppa ry.

Tutkimuksen tarkoituksena on ollut selvittää elintarvikeketjun kauppatavat eri sopimussuhteissa tällä hetkellä, kuinka nykykäytännöt eroavat hyvän kauppatavan periaatteista sekä miten nykykäytäntöjä tulisi kehittää vastaamaan paremmin hyvän kauppatavan periaatteita.

Tutkimuksen kohderyhmänä oli elintarviketeollisuusyritysten sekä päivittäistavarakaupan hankinta- ja toimitussopimuksista vastaavat, sekä viljelijät.

Tutkimuksessa otettiin huomioon kaikkien kolmen tahon kuusi mahdollista sopimussuhdetta:

- Elintarviketeollisuuden hankintasopimukset maataloustuottajilta
- Elintarviketeollisuuden toimitussopimukset päivittäistavarakaupalle
- Päivittäistavarakaupan hankintasopimukset maataloustuottajilta
- Päivittäistavarakaupan hankintasopimukset elintarviketeollisuudelta
- Viljelijöiden toimitussopimukset elintarviketeollisuudelle
- Viljelijöiden toimitussopimukset päivittäistavarakaupalle

Elintarvikeketjun kauppatavat eri sopimussuhteissa tutkimus koostuu seuraavista aihealueista:

- Kirjalliset sopimukset
- Liikesuhteiden ennakoitavuus
- Sopimusten noudattaminen
- Luottamuksellisuus
- Vastuu riskeistä
- Rajoittaminen ja perusteltavissa oleva pyyntö
- Sopimussuhteiden kehittäminen

Tutkimus toteutettiin CAWI (internetlomake) ja CATI (puhelinhaastattelu) –yhdistelmällä.

Tutkimuksessa puhutaan yritysten määrästä, ei hankinnan tai myynnin kokonaisarvosta eikä sopimusten määrästä.

Tutkimuksen toteutus

Vastaajamäärä	<ul style="list-style-type: none">▪ N= 376▪ Elintarvikeyritykset: 59▪ PT-kauppa: 103▪ Viljelijät: 214▪ Eri sopimussuhteita yhteensä: 430
Kohderyhmä	<ul style="list-style-type: none">▪ Elintarvikeyritysten ja päivittäistavarakaupan hankinta- ja toimitussopimuksista vastaavat henkilöt sekä viljelijät
Tiedonkeräys	<ul style="list-style-type: none">▪ Tiedonkeräyksessä käytettiin hyväksi sekä CAWI-, että CATI –menetelmää. Vastaajat saivat sähköpostikutsun kyselyyn. Yhden muistutusviestin jälkeen puuttuvat vastaukset hoidettiin puhelinsitoilla.▪ CAWI (nettilomake): 27.10.2016 – 22.11.2016, N=176▪ CATI (puhelin): 15.11.2016 – 22.11.2016, N=200<ul style="list-style-type: none">▪ CAWI lomakkeissa vastaajat vastaavat tutkimuslomakkeisiin internetin kautta omalla tietokoneella, tabletilla tai älypuhelimella.▪ CATI kyselyssä Kantar TNS puhelinhaastattelija soittaa vastaajille. Kyselyssä käytettiin samaa nettilomaketta kuin CAWI osiossa, jonka puhelinhaastattelija täytti puhelun aikana.▪ Tiedonkeräys ja -käsittely toteutettiin SFS-ISO 20252 -standardia noudattaen
Aineiston käsittely	<ul style="list-style-type: none">▪ Aineistoa ei ole painotettu▪ Keskiarvot laskettu vastanneista

Tutkimusaineisto

Tutkimusaineisto	Vast. kpl	Vast. kpl
Taho		
Elintarvikeyritys	59	20
PT-kauppa	103	7
Viljelijä	214	24
Elintarvikeyritysten sopimukset	73	8
Hankintasopimukset maataloustuottajilta	23	
Toimitussopimukset päivittäistavara-kaupalle	50	8
PT-kaupan sopimukset	134	6
Hankintasopimukset maataloustuottajilta	54	8
Hankintasopimukset elintarviketeollisuudelta	80	
Viljelijöiden sopimukset	223	13
Toimitussopimukset elintarviketeollisuudelle	188	14
Toimitussopimukset päivittäistavara-kaupalle	35	23
Elintarvikeyritysten taustatiedot		
Henkilöstö		
Alle 10 henkilöä	11	46
10-50 henkilöä	23	45
Yli 50 henkilöä	25	12

Tutkimusaineisto	Vast. kpl	Vast. kpl
PT-kaupan taustatiedot		
Liikevaihto		
alle 5M€	62	
5-10M€	20	
10-50M€	12	
yli 50M€	9	
Hankinta-arvo		
alle 2 M€	44	
2-10 M€	46	
Yli 10 M€	11	
Viljelijöiden taustatiedot		
Tuotantosuunta		
Maidontuotanto		72
Nautakarjatalous		19
Sikatalous		19
Muu kotieläntuotanto		18
Viljanviljely		54
Muu kasvituotanto		26
Joku muu		6

2

Yhteenveto

YHTEENVETO

Kirjalliset sopimukset

Elintarvikeketjun toimijoiden **puitesopimukset ovat enimmäkseen tehty kirjallisesti**. Viljelijöiden ja PT-kaupan sopimuksissa ei kuitenkaan niin usein käytetä kirjallisia sopimuksia, yleisintä kirjallisten sopimusten puute on kasvintuotannossa ja pienemmissä PT-kaupan yksiköissä.

Elintarvikeyritysten ja viljelijöiden sopimuksissa yleisimmin käytetään elintarvikeyrityksen ehtoja. Viljelijöiden ja PT-kaupan sopimuksissa ehdot neuvotellaan useimmiten yhdessä. Elintarvikeyritykset ovat useammin sitä mieltä että sopimuksissa käytetään PT-kaupan ehtoja, etenkin pienemmissä elintarvikeyrityksissä. PT-kaupan toimijat hieman yleisemmin on sitä mieltä että sopimukset neuvotellaan yhdessä.

Keskeiset ehdot, kuten esimerkiksi hinta ja sen määräytymisperusteet, määrät, maksu- ja toimitusehdot jne., on kirjattu sopimukseen useimmiten, kolmannes PT-kaupan vastaajista kuitenkin oli sitä mieltä, että viljelijöiden kanssa harvemmin kaikkia keskeisiä ehtoja kirjataan.

Viljelijöiden ja PT-kaupan välisissä sopimussuhteissa sitä, että sopimukset eivät ole kirjallisia, ei koeta kovinkaan ongelmalliseksi. Muissa sopimussuhteissa asia koetaan jossain määrin ongelmalliseksi.

Sopimusmuutokset tehdään pääosin kirjallisesti. Pienemmissä yksiköissä, sekä PT-kaupan että elintarvikeyritysten osalta, sopimusmuutosten kirjaamisen puute on yleisempää, kuin myös viljelijöiden ja PT-kaupan välisissä sopimuksissa.

Liikesuhteiden ennakoitavuus

Sopimukseen neuvoteltavat muutokset harvemmin tehdään omasta aloitteesta. Kaikki tahot ovat useammin sitä mieltä että muutokset tehdään toisen osapuolen toimesta tai yhteisesti sopien. Yhteisesti sopien tehtävät muutokset ovat yleisintä PT-kaupan mielipiteissä sekä elintarvikeyritysten hankintasopimuksissa maataloustuottajilta. Toisen osapuolen aloitteesta sopimusmuutokset useammin tapahtuvat viljelijöiden mielestä, etenkin nautatiloilla, sekä elintarvikeyritysten toimitussopimuksissa PT-kaupalle.

Yleisin sopimussuhteen pituus on toistaiseksi voimassaoleva.

Elintarvikeyritysten sopimuksissa myös määräaikaisia sopimuksia on usein käytössä. **Kasvinviljelytiloilla kertaluonteiset sopimukset ovat yleisimpiä**. Yleisin määräaikaisen sopimuksen pituus on 6-12 kuukautta. Elintarvikeyritysten sopimuksissa molempiin suuntiin myös 1-2 vuoden pituisia sopimuksia käytetään.

Irtisanomisajan pituus on usein viljelijöiden ja PT-kaupan välisissä sopimuksissa alle kuukauden tai 1-3 kuukautta. Samoin elintarvikeyritysten ja PT-kaupan sopimuksissa, mutta myös 3-6 kuukauden irtisanomisaikoja käytetään.

Tarjouspyyntöön vastaamiseen on yleisesti ottaen useimmiten varattu riittävästi aikaa. Joka viides elintarvikeyritys on kuitenkin sitä mieltä, että PT-kaupan toimitussopimuksissa harvemmin on varattu riittävästi aikaa. Mielipide on yleisempää yrityksissä joiden liikevaihto on 5-50M€ (noin joka kolmas heistä oli tätä mieltä).

YHTEENVETO

Sopimusten noudattaminen

Pääosin koetaan, että sopimuskumppanilla on hyvin harvoin ollut vaikeuksia täyttää sopimuksen ehtoja. Joka kymmenes viljelijä kuitenkin kokee, että elintarvikeyrityksillä on usein ollut vaikeuksia. Asia on yleisempää **sikatalous** tuotantosuunnassa (joka kolmas sikatila).

Sopimuksissa ilmenneet mahdolliset ongelmat on useimmiten ratkaistu sopimalla. Myös hyvitystä hinnassa on käytetty noin joka viidennessä tapauksessa, yleisimmin viljelijöiden ja PT-kaupan välisissä sopimuksissa. Irtisanomisia on tapahtunut joissakin tapauksissa, yleisempää se on viljelijöiden keskuudessa, mutta vain noin viidessä prosentissa tapauksista.

Yleisesti ollaan sitä mieltä että sopimuskumppanit tyypillisesti noudattavat sopimuksen ehtoja. Jos sopimussuhteissa ilmenee erimielisyyksiä, ne on yleensä pyritty ratkaisemaan neuvottelemalla suoraan sopimuskumppanin kanssa. **Joka seitsemäs elintarvikeyritys sanoo että erimielisyyksiä ei pyritä ratkaisemaan liian suuren taloudellisen riskin tai yhteistyön menettämisen pelon takia.**

Luottamuksellisuus

PT-kaupan ja elintarvikeyritysten välisissä sopimuksissa luottamuksellisen tiedon ja liikesalaisuuksien noudattamisesta on useimmiten sovittu menettely. **Elintarvikeyrityksistä kuitenkin joka viides ja PT-kaupan yksiköistä joka neljäs sanoo, ettei menettelyä ole sovittu.**

Epäilyjä kauppasuhteissa luovutettuun luottamuksellisen tiedon väärinkäyttöön on joka kolmannella elintarvikeyrityksellä ja joka kymmenellä PT-kaupan yksiköllä. PT-kaupan epäilyt perustuvat kilpailijoiden toimenpiteisiin. **Elintarvikeyritysten epäilyt liittyvät etenkin hintaneuvotteluissa ilmenneisiin asioihin.** Osa (muutama vastaaja) epäili myös tuotetietojen ja tutkimustiedon väärinkäyttöä kaupan merkkien kehittämisessä.

Vastuu riskeistä

Liikesuhteissa sopimuskumppanit pääosin vastaavat omaan liiketoimintaan liittyvistä riskeistä aina tai useimmiten itse. Viljelijöistä joka kymmenes uskoo etteivät elintarvikeyritykset vastaa tarpeeksi omista riskeistään ja myös elintarvikeyrityksistä joka kymmenes on tätä mieltä PT-kaupasta. Viljelijöistä asia on yleisempää nauta- ja sikatiloilla ja elintarvikeyrityksistä yleisempää pienissä, alle 5M€ liikevaihdon yrityksissä.

Hinnoittelua koskevia sopimusehtoja pidetään usein melko selkeinä ja yksiselitteisinä. Noin joka kymmenes viljelijä on kuitenkin sitä mieltä, että **sopimusehdot ovat melko tai erittäin epäselviä.** Epäselvyyksiä on tuotantosuunnista useammin muilla kotieläintiloilla kuin nauta ja maito.

YHTEENVETO

Rajoittaminen ja perusteltavissa oleva pyyntö

Elintarvikeyritysten ja viljelijöiden välisissä sopimuksista joka kolmas molemmista tahoista kertoo, että sopimusosapuolen vaihtamista tai kilpailuttamista rajoitetaan melko tai erittäin paljon. Puolet on sitä mieltä ettei rajoittamista juurikaan ole.

Rajoittamiskeinoja ovat mm. irtisanomisaika tai sopimussakko. Usein myös toimitetut eläimet, tilasäiliö tai muu investointi on elintarvikeyritykseltä, jolloin sopimuskauden aikana ollaan velvollisia toimittamaan kaikki tuotanto ko. yritykselle. Kotieläintuotantotiloilla ja varsinkin sikatiloilla rajoittaminen on huomattavasti yleisempää kuin muilla tuotantosuunnilla.

PT-kaupan toimijoiden mukaan maataloustuottajien hankintasopimuksissa ei rajoiteta sopimusosapuolen vaihtamista ollenkaan. **Viljelijöistä osa kokee, että rajoittamista tapahtuu** ja tunne liittyy usein tulevien sopimusten mahdollisuuksien heikkenemiseen, jos sopimusosapuolta välillä vaihdetaan.

Elintarvikeyritysten ja PT-kaupan sopimuksista valtaosan mielestä sopimusosapuolen vaihtamista ei rajoiteta juurikaan. Joka viides elintarvikeyritys ilmoitti että vaihtamista rajoitetaan jossain määrin. Osassa tapauksista asia rajoittaa sopimuksen voimassaoloaikana kumpaakin osapuolta.

Sopimuksen tai sen osan irtisanomista on käytetty uhkauksena tai rangaistuskeinona melko harvoin. Puolet elintarvikeyrityksistä kuitenkin sanoo, että tällaista on joskus PT-kaupan kanssa tapahtunut, muista sopimuksista noin joka kuudes sanoo joskus tapahtuneen.

Sopimussuhteiden kehittäminen

Elintarvikeyritysten mielestä sopimuskäytännöt ovat kehittyneet viime vuosien aikana parempaan suuntaan. Joka neljäs kuitenkin oli sitä mieltä, että PT-kaupan toimitussopimusten käytännöt ovat huonontuneet. Muissa sopimussuhteissa käytäntöjen koettiin pääosin pysyneen samoina tai parantuneen.

Yleisesti ottaen nykyisiin sopimuskäytäntöihin oltiin melko tyytyväisiä. Tyytymättömyyttä oli eniten viljelijöiden keskuudessa ja varsinkin kotieläintuotannossa, pl. maidon tuotanto. Sikatiloilla tyytymättömyyttä nykykäytäntöihin esiintyi eniten.

Valtaosa (60-70%) elintarvikeketjun toimijoista on sitä mieltä että sopimuskäytäntöjä on mahdollista kehittää vapaaehtoisin toimenpitein. **Elintarvikeyritysten kehityssajatuksina** olivat avoimuuden lisääminen, irtautumispykälöiden selkeyttäminen ja sanktiopykäliden tasapuolistaminen. kevyempiä sopimuksia myös toivottiin (ei liian raskaita ja kaiken kattavia). Maksuaikakäytäntöihin ehdotettiin neuvotteluvaraa ja ennen kaikkea mallisopimuksia toivottiin. Myös markkinointitukiin, menekinedistämismaksuihin ja tiedonvaihtopalveluihin toivottiin lisää avoimuutta ja läpinäkyvyyttä.

PT-kaupalta sopimuskäytäntöjen kehittämiseen ehdotettiin viljelijöiden suuntaan enemmän avoimuutta molemmin puolin sekä parempaa tietämystä ja aktiivisuutta viljelijöiltä. Elintarviketeollisuuden sopimukseen ehdotettiin enemmän mallisopimuksia, mutta kuitenkin byrokratiaa vähentämällä.

Viljelijät toivoivat sopimuskäytäntöjen kehittyvän siihen suuntaan, että olisi olemassa ja käytettäisiin enemmän mallisopimuksia. Elintarvikeketjulta toivotaan avoimempaa tietoa hinnoitteluperusteista ja että hinnat perustuisivat enemmän kuluttajahintoihin. Keskustelua ja yhdessä sopimista myös toivottiin, ettei sopimukset olisi yksipuolista sanelua. Kaupan suuntaan toivottiin, että sopimuksia ylipäätänsä tehtäisiin, maku aika voisi olla joissain tapauksissa lyhyempi ja että sopimukset olisivat molempia osapuolia sitovia.

3

Tutkimuksen tulokset lyhyesti

Sopimukset tehdään useimmiten kirjallisina, joka kolmas toimitus/eräkohtainen ei

Puitesopimus : Onko edustamasi yrityksen sopimukset tehty kirjallisina? (viljelijät: Onko edustamasi yrityksen sopimukset tehty kirjallisina?)	ELINTARVIKEYRITYS - VIJELIJÄ		ELINTARVIKEYRITYS - PT-KAUPPA	
	HANKINTA-SOPIMUKSET MAATALOUS-TUOTTAJILTA	TOIMITUS-SOPIMUKSET ELINTARVIKEYRITYKSILLE	TOIMITUS-SOPIMUKSET PT-KAUPALLE	HANKINTA-SOPIMUKSET ELINTARVIKEYRITYKSILTÄ
	Elintarvikeyritys	Viljelijä	Elintarvikeyritys	PT-kauppa
N=	23	-	50	80
Aina	61	-	62	39
Useimmiten	26	-	30	28
Harvemmin	0	-	4	11
Ei koskaan	9	-	0	5
En osaa sanoa / ei erillistä puitesopimusta	4	-	4	18

Toimitus/Eräkohtainen sopimus : Onko edustamasi yrityksen sopimukset tehty kirjallisina? (viljelijät: Onko edustamasi yrityksen sopimukset tehty kirjallisina?)	ELINTARVIKEYRITYS - VIJELIJÄ		ELINTARVIKEYRITYS - PT-KAUPPA	
	HANKINTA-SOPIMUKSET MAATALOUS-TUOTTAJILTA	TOIMITUS-SOPIMUKSET ELINTARVIKEYRITYKSILLE	TOIMITUS-SOPIMUKSET PT-KAUPALLE	HANKINTA-SOPIMUKSET ELINTARVIKEYRITYKSILTÄ
	Elintarvikeyritys	Viljelijä	Elintarvikeyritys	PT-kauppa
N=	23	188	50	80
Aina	35	61	48	28
Useimmiten	17	24	20	28
Harvemmin	13	7	22	23
Ei koskaan	22	6	6	10
En osaa sanoa / ei erillistä puitesopimusta	13	1	4	13

5-10M€ lv yritykset

Isommat yksiköt aina

Yrityksen käyttämät ehdot

Mitä ehtoja käytätte edustamasi yrityksen sopimuksissa yleensä?	HANKINTA-SOPIMUKSET MAATALOUS-TUOTTAJILTA	TOIMITUS-SOPIMUKSET ELINTARVIKE-YRITYKSILLE	TOIMITUS-SOPIMUKSET PT-KAUPALLE	HANKINTA-SOPIMUKSET ELINTARVIKE-YRITYKSILTÄ
	Elintarvikeyritys	Viljelijä	Elintarvikeyritys	PT-kauppa
N=	21	176	50	78
Omia vakioehtojamme	62	3	8	12
Toisen osapuolen vakioehtoja	10	81	58	33
Sopimuksen ehdot neuvotellaan yhdessä sopijaosapuolen kanssa	33	16	42	55
Jokin muu tapa, mikä?	5	2	2	5

Isommat yksiköt omia,
pienemmät toisen

50m+ yritykset

Jos sopimukset eivät ole kirjallisia – pääosin asiaa ei koeta ongelmalliseksi

Koetko ongelmalliseksi sen, että sopimukset eivät ole kirjallisia?	HANKINTA-SOPIMUKSET MAATALOUS-TUOTTAJILTA	TOIMITUS-SOPIMUKSET ELINTARVIKE-YRITYKSILLE	TOIMITUS-SOPIMUKSET PT-KAUPALLE	HANKINTA-SOPIMUKSET ELINTARVIKE-YRITYKSILTÄ
	Elintarvikeyritys	Viljelijä	Elintarvikeyritys	PT-kauppa
N=	13	72	32	52
Ei ollenkaan ongelmalliseksi	15	18	25	33
Vain vähän ongelmalliseksi	31	24	22	25
Jossain määrin ongelmalliseksi	8	25	31	21
Melko ongelmalliseksi	15	21	3	6
Erittäin ongelmalliseksi	23	8	6	2
En osaa sanoa	8	4	13	13
Keskiarvo	3,0	3,2	3,6	3,9

Isommat yritykset

Sopimusmuutokset tehdään enimmäkseen kirjallisesti

Tehdäänkö sopimusmuutokset kirjallisesti?	HANKINTA-SOPIMUKSET MAATALOUSTUOTTAJILTA	TOIMITUS-SOPIMUKSET ELINTARVIKEYRITYKSILLE	TOIMITUS-SOPIMUKSET PT-KAUPALLE	HANKINTA-SOPIMUKSET ELINTARVIKEYRITYKSILTÄ
	Elintarvikeyritys	Viljelijä	Elintarvikeyritys	PT-kauppa
N=	23	188	50	80
Aina	43	37	54	39
Useimmiten	30	20	32	24
Harvemmin	9	23	10	18
Ei koskaan	9	9	2	9
En osaa sanoa	9	11	2	11

Isot aina

Pienemmät

Jos sopimukseen neuvotellaan muutoksia sen voimassaolon aikana, mitä muutoksia yleensä tehdään?
 - Hinta, toimitusaikataulut; viljelijöillä myös laatu

4

Liikesuhteiden ennakoitavuus

Sopimukseen neuvoteltavat muutokset harvemmin tehdään omasta aloitteesta

Jos sopimukseen neuvotellaan muutoksia, kenen aloitteesta ne yleensä tehdään?	HANKINTA-SOPIMUKSET MAATALOUS-TUOTTAJILTA	TOIMITUS-SOPIMUKSET ELINTARVIKE-YRITYKSILLE	TOIMITUS-SOPIMUKSET PT-KAUPALLE	HANKINTA-SOPIMUKSET ELINTARVIKE-YRITYKSILTÄ
	Elintarvikeyritys	Viljelijä	Elintarvikeyritys	PT-kauppa
N=	23	188	50	80
Omasta aloitteesta	13	14	24	16
Toisen osapuolen aloitteesta	22	58	50	31
Yhteisesti sopien	57	21	38	58
Joku muu tapa, mikä?	17	10	6	8

Isot yhteisesti sopien

Elintarvikeyritysten ja PT-kaupan sopimuksissa käytetään toistaiseksi voimassaolevia ja määräaikaista sopimuksia

Mikä on tyypillisin sopimussuhteen pituus?	HANKINTA-SOPIMUKSET MAATALOUS-TUOTTAJILTA	TOIMITUS-SOPIMUKSET ELINTARVIKE-YRITYKSILLE	TOIMITUS-SOPIMUKSET PT-KAUPALLE	HANKINTA-SOPIMUKSET ELINTARVIKE-YRITYKSILTÄ
	Elintarvikeyritys	Viljelijä	Elintarvikeyritys	PT-kauppa
N=	23	188	50	80
Toistaiseksi voimassaoleva	48	60	58	66
Määräaikainen	35	16	42	18
Kertaluonteinen	13	21	0	10
En osaa sanoa	4	3	0	6

Kuinka pitkä on tyypillisin määräaikainen sopimus?	HANKINTA-SOPIMUKSET MAATALOUS-TUOTTAJILTA	TOIMITUS-SOPIMUKSET ELINTARVIKE-YRITYKSILLE	TOIMITUS-SOPIMUKSET PT-KAUPALLE	HANKINTA-SOPIMUKSET ELINTARVIKE-YRITYKSILTÄ
	Elintarvikeyritys	Viljelijä	Elintarvikeyritys	PT-kauppa
N=	8	31	21	14
alle 6 kuukautta	0	6	19	21
6-12 kuukautta	63	45	62	43
1-2 vuotta	25	29	19	36
2-4 vuotta	13	16	0	0
yli 4 vuotta	0	3	0	0
En osaa sanoa	0	0	0	0

Tarjouspyyntöön vastaamiseen on useimmiten varattu riittävästi aikaa

Onko tarjouspyyntöön vastaamiseen yleensä varattu riittävästi aikaa?	HANKINTA-SOPIMUKSET MAATALOUS-TUOTTAJILTA	TOIMITUS-SOPIMUKSET ELINTARVIKE-YRITYKSILLE	TOIMITUS-SOPIMUKSET PT-KAUPALLE	HANKINTA-SOPIMUKSET ELINTARVIKE-YRITYKSILTÄ
	Elintarvikeyritys	Viljelijä	Elintarvikeyritys	PT-kauppa
N=	23	188	50	80
Aina	57	23	22	30
Useimmiten	13	31	56	49
Harvemmin	9	8	22	4
Ei koskaan	0	3	0	3
En osaa sanoa	22	35	0	15

Lv 5-50M€ yritykset

5

Sopimusten noudattaminen

Sopimuksen ehtoja on harvoin ollut vaikeuksia täyttää

Ongelmat ratkaistaan pääosin sopimalla, joissain tapauksissa hintahyvityksenä

Onko sopimuskumppaneillanne ollut vaikeuksia täyttää sopimuksen ehtoja?	ELINTARVIKEYRITYS - VIJELIJÄ		ELINTARVIKEYRITYS - PT-KAUPPA	
	HANKINTA-SOPIMUKSET MAATALOUS-TUOTTAJILTA	TOIMITUS-SOPIMUKSET ELINTARVIKEYRITYKSILLE	TOIMITUS-SOPIMUKSET PT-KAUPALLE	HANKINTA-SOPIMUKSET ELINTARVIKEYRITYKSILTÄ
	Elintarvikeyritys	Viljelijä	Elintarvikeyritys	PT-kauppa
N=	23	188	50	80
Aina	0	2	0	1
Usein	9	11	8	6
Harvoin	70	47	70	66
Ei koskaan	17	35	20	23
En osaa sanoa	4	5	2	4

Miten sopimuksissa ilmenneet mahdolliset ongelmat on useimmiten ratkaistu?	ELINTARVIKEYRITYS - VIJELIJÄ		ELINTARVIKEYRITYS - PT-KAUPPA	
	HANKINTA-SOPIMUKSET MAATALOUS-TUOTTAJILTA	TOIMITUS-SOPIMUKSET ELINTARVIKEYRITYKSILLE	TOIMITUS-SOPIMUKSET PT-KAUPALLE	HANKINTA-SOPIMUKSET ELINTARVIKEYRITYKSILTÄ
	Elintarvikeyritys	Viljelijä	Elintarvikeyritys	PT-kauppa
N=	23	188	50	80
Sopimalla	74	60	84	66
Sopimussakolla	4	3	6	1
Hyvitys hinnassa	22	16	20	36
Irtisanomalla tai purkamalla sopimus	4	8	0	3
Joku muu tapa, mikä?	9	14	8	14

Sopimuskumppanit tyypillisesti noudattavat sopimuksen ehtoja

Noudattavatko sopimuskumppanit tyypillisesti sopimuksen ehtoja?	ELINTARVIKEYRITYS - VIJELIJÄ		ELINTARVIKEYRITYS - PT-KAUPPA	
	HANKINTA-SOPIMUKSET MAATALOUS-TUOTTAJILTA	TOIMITUS-SOPIMUKSET ELINTARVIKEYRITYKSILLE	TOIMITUS-SOPIMUKSET PT-KAUPALLE	HANKINTA-SOPIMUKSET ELINTARVIKEYRITYKSILTÄ
	Elintarvikeyritys	Viljelijä	Elintarvikeyritys	PT-kauppa
N=	23	188	50	80
Aina	26	44	34	40
Useimmiten	70	48	62	55
Harvemmin	0	2	4	1
Ei koskaan	0	2	0	0
En osaa sanoa	4	4	0	4

Erimielisyydet pyritään ratkaisemaan neuvottelemalla suoraan sopimuskumppanin kanssa

Elintarvikeyrityksistä 14 % vastasi ” Ei pyritä ratkaisemaan liian suuren taloudellisen riskin tai yhteistyösuhteen menettämisen pelon takia”

6

Luottamuksellisuus ja riskit

Luottamuksellisen tiedon ja liikesalaisuuksien noudattamisesta on sovittu menettely

Onko sopimuksissa yleensä sovittu menettely, jolla sovitaan luottamuksellisen tiedon ja liikesalaisuuksien noudattamisesta?	TOIMITUS-SOPIMUKSET PT-KAUPALLE	HANKINTA-SOPIMUKSET ELINTARVIKE-YRITYKSILTÄ
	Elintarvikeyritys	PT-kauppa
N=	50	80
Aina	40	40
Usein	38	28
Harvoin	14	15
Ei koskaan	4	10
En osaa sanoa	4	8

Pienemmät elintarvikeyritykset ja PT-kaupat alle 10m lv

Suurimmalla osalla ei ole ollut syytä epäillä luottamuksellisen tiedon väärinkäyttöä

Onko edustamallasi yrityksellä ollut syytä epäillä, että kauppasuhteissa luovutettua luottamuksellista tietoa olisi väärinkäytetty sopijaosapuolen toimesta?	TOIMITUS-SOPIMUKSET PT-KAUPALLE	HANKINTA-SOPIMUKSET ELINTARVIKE-YRITYKSILTÄ
	Elintarvikeyritys	PT-kauppa
N=	50	80
Aina	2	0
Usein	2	1
Joskus	28	10
Ei koskaan	58	79
En osaa sanoa	10	10

Isommat elintarvikeyritykset, 10M+ lv

keskikokoiset

Mihin epäily perustuu:

PT-kaupan epäilyt perustuvat kilpailijoiden toimenpiteisiin.

Elintarvikeyritysten epäilyt liittyvät etenkin hintaneuvotteluissa ilmenneisiin asioihin.

Osa (muutama vastaaja) epäili myös tuotetietojen ja tutkimustiedon väärinkäyttöä kaupan merkkien kehittämisessä.

Useimmiten sopimus Kumppanien koetaan vastaavan omaan liiketoimintaan kuuluvista riskeistä liikesuhteissa

Vastaavatko sopimus Kumppaninne mielestäsi omaan liiketoimintaansa kuuluvista riskeistä liikesuhteissa kansanne?	ELINTARVIKEYRITYS - VIJELIJÄ		ELINTARVIKEYRITYS - PT-KAUPPA	
	HANKINTA-SOPIMUKSET MAATALOUS-TUOTTAJILTA	TOIMITUS-SOPIMUKSET ELINTARVIKEYRITYKSILLE	TOIMITUS-SOPIMUKSET PT-KAUPALLE	HANKINTA-SOPIMUKSET ELINTARVIKEYRITYKSILTÄ
	Elintarvikeyritys	Viljelijä	Elintarvikeyritys	PT-kauppa
N=	23	188	50	80
Aina	17	27	16	46
Useimmiten	65	42	54	39
Joskus	9	15	16	4
Ei koskaan	4	8	10	4
En osaa sanoa	4	8	4	8

Miten ilmenee, ettei sopimus Kumppaninne vastaa omaan liiketoimintaansa kuuluvista riskeistä?

- Elintarvikeyritykset: Maksuajat pitkiä, säilyvyysaika vaatimukset, hävikkihyvitys tai hävikin kompensoiminen
- PT-kaupat: Laatuongelmat
- Viljelijät: Hintaan liittyvät vastaukset, kuluttajahinnalla ei merkitystä

Sopimusehdoissa rajoitetaan sopimusosapuolen vaihtamista jossain määrin viljelijöiden ja elintarvikeyritysten mielestä

Rajoitetaanko sopimusehdoissa sopimusosapuolen vaihtamista tai kilpailuttamista?	ELINTARVIKEYRITYS - VILJELIJÄ		ELINTARVIKEYRITYS - PT-KAUPPA	
	HANKINTA-SOPIMUKSET MAATALOUS-TUOTTAJILTA	TOIMITUS-SOPIMUKSET ELINTARVIKEYRITYKSILLE	TOIMITUS-SOPIMUKSET PT-KAUPALLE	HANKINTA-SOPIMUKSET ELINTARVIKEYRITYKSILTÄ
	Elintarvikeyritys	Viljelijä	Elintarvikeyritys	PT-kauppa
N=	23	188	50	80
Ei ollenkaan	 30	 19	 38	 43
Vain vähän	 17	 22	 26	 30
Kohtalaisesti	 9	 12	 10	 14
Melko paljon	 22	 18	 6	 4
Erittäin paljon	 13	 13	 6	 0
En osaa sanoa	 9	 15	 14	 10
Mean	2,7	2,8	2,0	1,8

7

Sopimussuhteiden kehittäminen

Sopimuskäytäntöjen koetaan kehittyneen parempaan suuntaan tai pysyneen samoina

Mihin suuntaan sopimuskäytännöt ovat mielestäsi kehittyneet viime vuosien aikana?	ELINTARVIKEYRITYS - VIJELIJÄ		ELINTARVIKEYRITYS - PT-KAUPPA	
	HANKINTA-SOPIMUKSET MAATALOUS-TUOTTAJILTA	TOIMITUS-SOPIMUKSET ELINTARVIKEYRITYKSILLE	TOIMITUS-SOPIMUKSET PT-KAUPALLE	HANKINTA-SOPIMUKSET ELINTARVIKEYRITYKSILTÄ
	Elintarvikeyritys	Viljelijä	Elintarvikeyritys	PT-kauppa
N=	23	188	50	80
Parantuneet	61	17	40	21
Ei mihinkään, ovat pysyneet samana	30	61	30	55
Huonontuneet	4	16	26	10
En osaa sanoa	4	5	4	14

Sikatalous ja muu kotieläin

Isommat yritykset

Pääosin sopimuskäytäntöihin ollaan tyytyväisiä

Kuinka tyytyväinen olet nykyiseen sopimuskäytäntöön?	ELINTARVIKEYRITYS - VIJELIJÄ		ELINTARVIKEYRITYS - PT-KAUPPA	
	HANKINTA-SOPIMUKSET MAATALOUSTUOTTAJILTA	TOIMITUS-SOPIMUKSET ELINTARVIKEYRITYKSILLE	TOIMITUS-SOPIMUKSET PT-KAUPALLE	HANKINTA-SOPIMUKSET ELINTARVIKEYRITYKSILTÄ
	Elintarvikeyritys	Viljelijä	Elintarvikeyritys	PT-kauppa
N=	23	188	50	80
Todella tyytyväinen	22	12	6	18
Melko tyytyväinen	52	43	36	51
Kohtalaisen tyytyväinen	17	27	42	21
Melko tyytymätön	4	11	12	3
Erittäin tyytymätön	0	5	4	0
En osaa sanoa	4	3	0	8
Mean	4,0	3,5	3,3	3,9

Sikatalous tyytymättömin,
Maito tyytyväisin

Elintarvikeyrityksistä
pienemmät tyytymättömämpiä

Kaikki osapuolet ovat sitä mieltä että sopimuskäytäntöjä on mahdollista kehittää vapaaehtoisin toimenpiteillä

Onko mielestäsi mahdollista kehittää sopimuskäytäntöjä vapaaehtoisin toimenpitein, kuten vapaaehtoisella (ei lainsäädännöllä) riidanratkaisulla, mallisopimuksilla tai muilla vastaavilla toimenpiteillä?	ELINTARVIKEYRITYS - VIJELIJÄ		ELINTARVIKEYRITYS - PT-KAUPPA	
	HANKINTA-SOPIMUKSET MAATALOUS-TUOTTAJILTA	TOIMITUS-SOPIMUKSET ELINTARVIKEYRITYKSILLE	TOIMITUS-SOPIMUKSET PT-KAUPALLE	HANKINTA-SOPIMUKSET ELINTARVIKEYRITYKSILTÄ
	Elintarvikeyritys	Viljelijä	Elintarvikeyritys	PT-kauppa
N=	23	188	50	80
Kyllä	70	66	66	58
Ei	4	16	14	18
En osaa sanoa	26	18	20	25

Sopimuskäytäntöjä kehitettäisiin mm. avoimuudella ja mallisopimuksilla

Elintarvikeyritysten kehitysajatuksia

Avoimuuden lisääminen

irtautumiskykälöiden selkeyttäminen ja sanktiopykälien tasapuolistaminen

Maksuaikakäytäntöihin neuvotteluvaraa ja kevyempiä sopimuksia

Ennen kaikkea mallisopimuksia toivottiin

PT-kaupan kehitysajatuksia

viljelijöiden suuntaan enemmän avoimuutta molemmin puolin sekä parempaa tietämystä ja aktiivisuutta viljelijöiltä

Elintarviketeollisuuden sopimukseen ehdotettiin enemmän mallisopimuksia, mutta kuitenkin byrokratiaa vähentämällä.

Viljelijöiden kehitysajatuksia

Mallisopimuksia

Maksuaika voisi olla joissain tapauksissa lyhyempi ja sopimukset molempia osapuolia sitovia.

Elintarvikeketjulta toivotaan avoimempaa tietoa hinnoitteluperusteista ja että tuottajahinnat perustuisivat enemmän kuluttajahintoihin

Keskustelua ja yhdessä sopimista.
Kaupan suuntaan toivottiin, että sopimuksia ylipäättänsä tehtäisiin